

BRIEF VAN SIMON

Beveren, oranjerie, januari 2015

Beste,

Bij het uitzoeken van het kerstgerief vond ik een doosje met daarin oorbellen die mijn grootmoeder nog gedragen had. Het waren lange hangertjes met steentjes van diverse grootte in paarse tinten, telkens gescheiden door purper-violette stukjes stof. Moet in de mode geweest zijn in de twintiger jaren van vorige eeuw.

Groot was mijn verbazing om grootmoeders oorbellen terug te vinden in een Westvlaams plantsoen, door de natuur gemaakt, hangend als vruchtjes aan een struik. Ik maakte enkele foto's en kon aan de slag om de naam te achterhalen. Een volgende verrassing was dat de struik gezegend was met een rits aan synoniemen: *Leycesteria formosa* wordt ook nog fazantenbes, chocoladebes, karamelstruik, schöne Leysterie, Buntdachblume, falsche Muskatnuss, Elisha's tears en Himalayan honeysuckle genoemd. Hiermee komt telkens een ander aspect van de struik aan het daglicht.

Laten we eerst eens kijken hoe onze schöne Leysterie er uit ziet. De flora's beschrijven haar als een 1-5 m hoge, rechtopstaande struik met holle, zacht behaarde groene takken. De bladeren hebben een 5-15 mm lange harige steel. Het blad is ovaal tot lancetvormig. Bloeiwijze met lengten van 3-10 cm, eidelings of in oksels van purper-violette schutbladeren. Bloemen klein en wit, vrucht een zachte paars-zwarte bes.

Deze beschrijving werd voor het eerst geleverd in 1824 door Nathaniël Wallich, directeur van de botanische tuin van Calcutta. Hij hoort thuis in het rijtje legendarische botanici die het voorrecht hadden nieuwe plantensoorten te ontdekken en te inventariseren in exotische streken. Hoe boeiend was het toen voor natuuronderzoekers! Ons rest nog enkel de primeur van de eerste waarneming van soorten die door de klimaatopwarming voor het eerst in ons land voorkomen.

Verblijven we nog even bij het avontuurlijke leven van Nathaniël onder het motto: ken uw groene klassiekers. Hij werd geboren in Kopenhagen in 1786. Hij studeerde geneeskunde en toog aan het werk in Seampores, een Deense nederzetting in India. Denemarken had toen de zijde gekozen van Napoleon en diens nederlaag had tot gevolg dat Engeland de Deense nederzettingen kon inpalmen. Na een korte gevangenschap koos Nathaniël de zijde van Engeland en ging hij als botanist in dienst van de Oost-Indische Compagnie. Zo wordt hij hoofdbestuurder van de East Indian Compagny's Botanical Garden van Calcutta. Hij verzamelt een plantencollectie van 20 000 exemplaren en verstuurt daarvan herbaria naar Europese plantentuinen. Zo bezit Kew Arboretum een exemplaar: the Wallich Herbarium at Kew arboretum en raadpleegbaar op het internet!

Nathaniël was bevriend met de Britse opperrechter in Bengalen, eveneens een plantenfreak: William Leycester. Het is naar hem dat hij het geslacht *Leycesteria* benoemde. De soortaanduiding *formosa* verwijst niet naar het eiland Formosa – huidige Taiwan- maar betekent 'mooi' in het Latijn.

En dan de anderen benamingen:

Fazantenbes: de bes wordt graag door vogels gegeten en daardoor verspreid. In Engeland is ze aangeplant voor fazanten.

Chocoladebes, karamelstruik: verwijzing naar de smaak. Een aanrader voor hen die chocoladesmaak waarderen zonder de calorieën van suiker en vet mee te moeten eten.

Buntdachblume: verwijzing naar de schutbladeren die als een dakje de vruchtjes afdekken.

Himalayan honeysuckle of Himalaya kamperfoelie. Het oorspronkelijk verspreidingsgebied van deze struik ligt in Z-W-China en de Himalaya, en geïntroduceerd in Australië, Nieuw-Zeeland, Tasmanië en delen van Noord-Amerika. In Zuid-Tasmanië prijkt hij op de lijst van agressieve invasieve planten die verplicht moeten bestreden worden op straf van vervolging, zie het Weed Management Act 1999: het is verboden de plant en de zaden te verspreiden onder welke vorm ook. Gelet op de habitat zal het zover bij ons niet komen: vochtige, licht zure bodem, zonnige plaatsen en vorstgevoelig. Zo blijkt dat de groeiomstandigheden bepalen wat hier als aanbevelenswaardig en daar als te vermijden beschouwd wordt.

Tenslotte: **Elisha's tears:** een verwijzing naar de tranen die de profeet Elisha plengde toen hij hoorde dat de Israëlieten vermoord zouden worden en hun woonsten zouden verwoest worden (tweede boek der koningen, 8, 12). Het is me een raadsel welk godsvruchtig iemand tot deze combinatie kwam. Wellicht een Engelstalig protestant? Weet iemand raad?

Lieve groeten,

Simon